

LA POBLACIÓ D'ESPINELVES A PARTIR DE L'ARXIU PARROQUIAL. 1761-1936

DOLORS VILA I LLIVINA

Societat Catalana de Genealogia, Heràldica, Sigil·lografia, Vexil·lologia i Nobiliària

The population of Espinelves from the parish archive. 1761-1936

Les anàlisis estadística, demogràfica i genealògica de les dades obtingudes a partir del buidatge sistemàtic dels llibres sacramentals de l'arxiu parroquial de St. Vicenç d'Espinelves que abasten des de l'any 1761 fins al 1936 proporcionen informació sobre el comportament social de la gent d'Espinelves durant el període estudiat que s'enriqueix amb detalls sobre esdeveniments puntuals prou rellevants per merèixer cites en aquests textos.

Paraules clau: Demografia, genealogia, Espinelves, arxiu parroquial.

The statistical, demographic and genealogical analysis of the data obtained from the systematic copying out of the sacramental books of the parish archive of St. Vicenç d'Espinelves which, ranging from 1761 to 1936, provide information about the social behaviour of the people of Espinelves during the period studied, which is enriched with details about occasional events important enough to merit mentions in these texts.

Keywords: Demography, genealogy, Espinelves, parish archive.

Introducció

Els arxius parroquials i eclesiàstics són la font d'informació més sistemàtica i continuada de la població catòlica des del segle XVI. Un valuós recurs al qual adreçar-se per realitzar tasques investigadores, tant des de l'àmbit d'alguna de les diverses disciplines de les ciències socials, com per al simple coneixement dels propis avantpassats.

Aquest treball presenta els resultats del buidatge i la interpretació d'una part de la documentació continguda a l'arxiu parroquial de Sant Vicenç d'Espinelves, Osona.¹ Aquest arxiu conserva documentació, en forma de volums o llibres, des del segle XV, però amb moltes llacunes informatives a causa de documents perduts, en alguns casos, o bé molt deteriorats, en d'altres. La part documental més important i en millors condicions de conservació correspon als volums amb les anotacions dels actes sacramentals que se celebraven a la mateixa parròquia. Són els llibres de baptismes, esposoris o matrimonis i òbits o enterraments. Aquestes

1. El present article és part del treball d'investigació per obtenir el diploma del Curs Superior de Genealogia de la Societat Catalana de Genealogia, Heràldica, Sigil·lografia, Vexil·lologia i Nobiliària (SCGHSVN – Arxiu Nacional de Catalunya – Sant Cugat del Vallès) que porta per títol «Memòria d'Espinelves, 1761 – 1936. Estudi Genealògic», de l'any 2008.

anotacions es feien des de finals del segle XVI,² però d'entre tots els llibres sacramentals que s'hi conserven actualment només els corresponents al període que va des de 1761 fins a 1936 presenten una continuïtat temporal pràcticament inalterada i, per tant, proporcionen una visió de l'evolució de la població d'Espinelves en un període de temps prou extens i interessant.

El període estudiat s'inicia el 1761 i coincideix amb canvis a la parròquia d'Espinelves amb el nomenament del que aleshores fou nou rector, mossèn Fortunat Angelats, que encetarà els nous llibres sacramentals, els conservats. Entre l'any 1852 i el 1857 hi ha un breu buit informatiu i s'han perdut els matrimonis d'aquests anys i part dels enterraments. Una pèrdua important que no s'ha pogut recuperar però que, afortunadament, no altera gaire el seguiment i el contingut del treball. No s'aprecia cap altra interrupció en la seqüència temporal de la documentació fins al juliol de 1936, moment en el qual s'aturen les anotacions i no es reprenen fins al 1939.

El buidatge d'aquesta documentació ens ha permès identificar i referenciar bona part de la població d'Espinelves que va tenir-hi alguna activitat entre els anys 1761 i 1936. Són més de 3.500 infants batejats, 3.100 difunts i 730 matrimonis celebrats. L'anàlisi d'aquestes dades ha proporcionat informació sobre diverses generacions de les famílies més antigues i les relacions que s'establiren entre elles, la incorporació de noves famílies a la població o també l'extinció d'alguna d'elles.

A partir de les dades també s'ha volgut obtenir una imatge de la població en el seu conjunt. Més enllà del recompte numèric dels actes i les persones, els resums estadístics d'aquestes dades ofereixen una visió quantitativa i qualitativa que ajuda a reflexionar sobre alguns aspectes socials observats en la gent d'Espinelves, per exemple les estratègies matrimonials dels vidus, les causes habituals de mort, els abandonaments d'infants, els morts a causa de la guerra o les migracions internes.

1. Baptismes

Hi ha registrats un total de 3.551 baptismes compresos en el període que va de gener 1761 a juliol 1936, sense interrupcions, el que representa una mitjana de 20 bateigs per any. Es presenten, però, molt desigualment repartits.

A nivell demogràfic es pot considerar cada baptisme com un naixement, ja que en les dates i el lloc que aquest treball abasta no es contemplava la possibilitat d'un naixement sense baptisme.

Observant la taula B1 amb el recompte numèric dels bateigs, a grans trets s'aprecia que el segle XIX presenta força més estabilitat respecte dels segles anterior i posterior, tot i el contrast, puntual, que es dona en algun any.

Destaca el següent: el 1828 és l'any amb més baptismes registrats: 36; a continuació el 1880, amb 30, i amb 29, els anys 1802, 1809, 1842 i 1850.

2. A partir de la celebració del Concili de Trento (1545-1563) l'Església catòlica aplica una sèrie de reformes com la de portar un registre dels actes sacramentals que se celebraven a totes parròquies. D'obligat compliment, el bisbe de la diòcesi vetllava perquè se seguissin d'acord amb les instruccions.

L'any més fèrtil del segle XX serà el 1921, amb 27 naixements. I del segle XVIII, amb 25 baptismes, els anys 1773, 1792 i 1796.

En l'altre extrem, els anys amb menys baptismes registrats, exceptuant el 1936 amb només mig any comptabilitzat, són el 1810, amb 8 naixements, seguit, amb 10 naixements, pels anys 1904 i 1783.

És interessant fixar-se que mentre el 1809 és un dels anys més fèrtils, el següent, el 1810, és el que menys ho és. Aquesta situació ve donada, probablement, per la inestabilitat social i econòmica durant el període de la Guerra del Francès. Concretament, el 1809 Espinelves pateix diverses incursions de l'exèrcit francès. Així queda recollit i reflectit en aquests llibres. El 28 de maig de 1809 bategen Joan Pere i Jaume Bosch i Comas, de pares de la parròquia de Vic, que havia nascut «...en un bosch a hon sa mare se havia refugiat per causa de una invasió dels gavails...».

Entre tots els naixements es donen 14 casos de bessons. En la majoria dels casos es produeix la mort en el moment del part o en dies immediats. Més endavant parlarem de la mortalitat infantil al poble.

Finalment, un comentari sobre els batejos de nens de pares desconeguts, «pares incògnits», que eren trobats abandonats a la mateixa escala de l'església o de la rectoria, o fins eren trobats pels camins. Hi ha enregistrats fins a 35 casos en tot el període estudiat, principalment concentrats en el segle XIX.³ Alguns d'aquests nens eren lliurats a una família del poble per tenir-ne cura, n'hi ha que morien pocs dies després, però de la majoria no s'indica el destí que se'ls donava.

1.1. Onomàstica

L'anàlisi dels noms més comuns amb què van ser batejats els 3.551 infants⁴ ha donat lloc, sense sorpresa, a observar que Maria és, de llarg, el nom més freqüent entre les nenes a Espinelves en tots aquests anys. Entre els nens, Josep i Joan ocupen els dos primers llocs, però amb més igualtat que en el cas femení.

Nom	Quantitat	Percentatge
Maria	531	15%
Rosa	149	4,2%
Dolors	120	3,4%
Teresa	108	3%
Margarida	82	2,3%
Francisca	80	2,2%

3. Documentats 22 casos de nens abandonats a la parròquia entre els anys 1803 al 1844.

4. Per a aquesta estadística hem considerat només el primer nom amb què va ser batejat l'infant, encara que, en alguna ocasió, fos conegut per un dels altres.

Nom	Quantitat	Percentatge
Josep	361	10,2%
Joan	284	8%
Ramon	198	5,5%
Jaume	126	3,6%
Pere	96	2,7%
Isidro	69	2%

Maria només es comptabilitza com a nom simple. Si formava part d'un nom compost, com Maria Dolors o Maria Mercè, han estat enregistrats com a Dolors i Mercè. Entre els nens no es presenten noms compostos, exceptuant Josep Maria, en comptades ocasions i a partir del segle xx.

Normalment els noms venien condicionats per la tradició o els padrins: els primers fills es deien com els avis. El primer fill home, com el patern. En els altres fills, els padrins, en funció del sexe, suggerien el seu mateix nom o, si es donava el cas, el del cònjuge o també el d'algun dels pares. Sempre hi ha alguna relació familiar en la imposició de noms. D'aquí la pervivència d'alguns que podien ser més singulars: Nicomedes, Llop, Reparada, Filomena o Petronila.

No s'observa cap especial predilecció per batejar amb el nom del patró del poble: Vicenç, en 34 ocasions, tantes com Magdalena o Pau.

Fins a mitjan segle XIX el repertori de noms fou més curt. Es repetien els de Magdalena, Margarida, Marianna, Isidre, Martí, Petronila i Raimunda, a part dels habituals Maria, Joan i Josep hi havia poques noves incorporacions. A partir de mitjan segle XIX comencen a introduir-se noms nous al poble, moltes vegades de la mà de padrins d'altres contrades: Enric, Miquel, Montserrat, Carme o Mercè. També els compostos en les nenes, ocasionalment amb certa ampullositat o redundància. El 30 de desembre de 1872 bategen una nena, filla de Joan Rosquellas i Maria Garriga, amb els noms de «*Maria de los Dolores, Maria de las Mercedes y Margarita*».

Una curiositat per cloure aquesta secció: en diverses ocasions apareix el bateig d'un nadó amb els noms de Francisco i Francesch, que són tractats com a diferents: el 28 de gener de 1763, Fortunat Angelats bateja *Francesch, Joan, Francisco*, fill de Magí Barbut, bracer, i Maria Barbut i Miralpeix. El 18 de febrer de 1799, Pere Joan Comas, rector, bateja *Joseph, Francisco, Francesch*, fill de Francisco Villacrosa i Margarida Canals.

1.2. Natalitat familiar

En aquest apartat s'identifiquen les parelles que tenen més fills, les més fecundes, fent el recompte a partir dels infants batejats al poble amb els cognoms corresponents a la família. Són 24 les parelles que comptabilitzen més de 10 fills:

Nombre de fills	Famílies
16	Masferrer – Pladelasala
15	Permanyer – Morera
14	Arimany – Melian
13	Tortadès – Rosquellas Tortadès – Roviradevall Vila – Creixans
12	Arimany – Vila Creixans – Prat Fornés – Puigderrajols Molist – Vila Rosquellas – Blasi Solanelles – Vila
11	Fornés – Comarrodona Moragas – Arisa Noguer – Peipoch Pallarols – Munteys Parés – Vancells Soler – Fornés
10	Dachs – Balmas Iglesias – Bach Masferrer – Ombert Pallarols – Ferrer Rosquellas – Buscà Surroca – Codina

Cal mencionar, a part, Jaume Pallarols i Rosquellas de qui consten: 9 fills amb Dolors Ferrer i 9 fills més amb Soledat Brunet.

L'índex de mortalitat infantil era molt elevat,⁵ i, deixant de banda aspectes emocionals, considerava un greu fre als objectius socioeconòmics de les famílies. Per tal d'assegurar-se la descendència, augmentaven l'índex de natalitat per aconseguir una supervivència suficient, la que calia a la família.

Per altra banda, la mortalitat infantil sembla estar relacionada d'alguna manera amb els recursos familiars. Així, resulta que mentre en la família Masferrer-Pladelasala, propietaris i pagesos benestants, arriben a l'adolescència 11 dels 16 fills; en el cas dels Arimany-Vila, jornalers del poble, dels 12 natalicis, 6 fills moren abans de complir els 6 mesos de vida.

5. Es comenta amb més detall en un capítol a part on es tracta el tema de la mortalitat.

1.3. Cognoms

A partir de tots els batejos registrats s'identifiquen uns 275 cognoms masculins diferents.⁶ Els més freqüents són:

Quantitat	Cognom
138	Vila
135	Pallarols
129	Fornés
70	Rosquellas, Permanyer, Arimany i Prat
60	Molist i Tortadès
50	Masferrer, Rovira, Canals i Bayés

Vila és el cognom més comú, però no tots els seus portadors corresponen a la mateixa família. El mateix es pot dir dels Pallarols, que també corresponen a diferents famílies.

En canvi, en el cas dels Fornés, sí que es tracta de membres de la mateixa família. I també és així per als Rosquellas, Tortadès i Masferrer.

La majoria de cognoms corresponen a famílies del poble o bé que tenen el seu origen a l'àrea d'Osona i la Selva.

Hi ha poca presència en els registres examinats de persones que vinguin d'altres contrades més llunyanes; tot i això, és destacable l'origen d'alguns dels cognoms que porten els infants batejats:

De l'Alt Urgell: Piqué i Sort d'Alinyà; Bragulat, Hossa de Lavansa; Finestres de Figols; Sellés de Preixana; Hosta de Torà de Tost.

Del Baix Llobregat: Santaugini.

De la Cerdanya: Balaguer d'Alp/Palau; Vergés de Prullans; Pons de Puigcerdà.

Del Maresme: Moner de Vilassar.

Del Ripollès: Surroca, Coch, Estragués, Peix, Oró, Giralt, Peipoch, Cosp, Giramè i Porta, de Toses; Vila i Bartés de Campelles.

Del Solsonès: Casadesús de Cerdanyola, Bascó de Solsona.

Del Vallès: Sivina de Riells, Aymar de Campins.

2. Matrimonis

En els volums analitzats i el període considerat s'enregistren un total de 733 matrimonis celebrats, que ens dona una mitjana de quatre celebracions per any.

Cal recordar, en aquest punt, que hi ha sis anys sense documentació i, per tant, sense inscripcions matrimonials per anotar. Són els anys que van de 1852 a 1857.

A partir de la taula M1 detallada i cronològica de matrimonis celebrats es pot comentar que l'any que presenta més celebracions és el 1839, amb 13, seguit del 1810, amb 12, i amb 11 actes de matrimoni els anys 1825, 1850, 1863 i 1920.

Hi ha anys en els quals no es va celebrar cap matrimoni, són els de 1774, 1835, 1845, 1899 i 1930.

No hem trobat fins ara cap argument prou satisfactori per explicar el motiu pel qual el 1810 és un dels anys amb més matrimonis celebrats, en plena campanya d'invasions de l'exèrcit francès. El 1811 aquest valor se situarà per sota de la mitjana, però l'any anterior, el 1809, ja s'havien registrat 9 celebracions, un valor també per sobre de la mitjana. Analitzant amb més atenció les celebracions matrimonials d'aquest any 1810, es dona el cas que les unions es concentren a l'estiu, set entre juny i agost, i quatre al mes de desembre, com era habitual en les zones rurals, però això no proporciona arguments per explicar el gran increment d'aquest any en concret. Potser una anàlisi personalitzada per famílies permetria intuir el mecanisme sociofamiliar que va portar aquelles parelles a casar-se aquest any en concret.

Els anys amb més matrimonis celebrats corresponen al segle XIX, segle de màxima ocupació del poble i amb forta presència de celebracions entre nouvinguts. En la gràfica de l'evolució dels matrimonis queda molt ben reflectit el dinamisme de la població durant el primer quart d'aquest segle; mantenint certa inèrcia encara a principis del segle XX, però en lenta davallada com més ens hi endinsem.

Els anys sense matrimonis es presenten de forma esporàdica i aleatòria en tot el període, sense marcar cap tendència.

2.1. Tipus de matrimonis

Amb l'anàlisi de les unions enregistrades se n'ha pogut documentar la tipologia. Criden l'atenció de forma especial els següents tipus:

Unions amb vidus (ambdós contraents o un de sol).

Unions múltiples (intercanvi de germans, matrimoni de dues persones vídues i alhora els seus fills respectius, sororat...).

En el tipus de matrimoni entre vidus, el resum numèric i percentual seria com segueix:

6. El nombre és aproximat perquè les grafies de molts cognoms generen dubtes entre l'error o pertinença a diferents famílies.

	Nombre	% del total	% vidus
Total matrimonis celebrats	733		
Amb vidus (algun dels contraents)	171	23%	
Ambdós contraents vidus	59	8%	35%
Vidu amb donzella	86	12%	50%
Fadrí amb vídua	26	4%	15%

La primera dada rellevant és que en el 23% dels matrimonis celebrats, un dels dos contraents és vidu. En un 85% dels casos, l'home era vidu. Mentre que del 50% de les dones vídues que es tornaven a casar, d'aquestes, només un 15% ho feien amb un noi solter.

Entenem que aquesta estratègia matrimonial responia a una realitat econòmica i social ben definida de les societats rurals.

En la distribució per gèneres de la feina, a grans trets i generalitzant, l'home treballava al camp, al bosc o en l'ofici que li pertocava. La dona tenia cura de la casa, dels fills i realitzava feines complementaries a l'hort o amb el bestiar petit. Si un dels dos membres de la família faltava, l'estructura familiar i la seva economia trontollava i convenia tornar-la a estabilitzar. Una nova unió matrimonial oferia solucions a les persones que havien quedat vídues.

La màxima expressió i desenvolupament d'aquesta estratègia matrimonial són les unions múltiples: pares vidus que es casen el mateix dia que els seus respectius fills solters entre ells. Hi ha sis casos documentats a Espinelves de matrimoni simultani de pares vidus i els respectius fills. Se n'hi pot sumar algun més, si hi afegim els casos en què els fills es casen anys després que els pares vidus.

El 22 de gener de 1866, Pau Rovira i Bosch, d'Espinelves, de 44 anys, vidu de Maria Balmas des de juny de 1865, es casa amb Maria Cruells i Espelt, de 53 anys, filla de St. Hilari S., vídua en segones núpcies de Joan Cirera de St. Julià de V.

El mateix dia i lloc, 22 de gener de 1866, es casen els seus fills respectius: Josep Rovira i Balmas, de 19 anys, amb Francisca Prat i Cruells,⁷ filla de Viladrau i de 20 anys.

O també els següents: el 28 d'agost de 1803 es casa Salvador Molist, pastor, vidu de Maria Collell, amb Maria Ausirò, vídua de Josep Rosquellas, pastor. Tots dos amb fills. I el 26 de juliol de 1805 es casa Miquel Rosquellas, pastor, amb Maria Molist i Collell, fills dels dos anteriors.

7. La Francisca Prat mor el març 1871 en l'epidèmia de verola, als 23 anys. En Josep Rovira, vidu amb dos fills petits, es casarà el mes d'agost del mateix any amb Magdalena Solà, vídua de Josep Soler, mort el març de 1871 de la verola, amb un fill de 2 anys i una filla d'1 mes.

El matrimoni simultani d'intercanvi de germans (dos germans, nois o noies, que es casen alhora amb uns altres dos germans) també hi és present, però menys freqüent. És una mica més habitual el cas de matrimonis simultanis entre familiars, més o menys propers, però aquest resulta més difícil de detectar. A continuació es presenten alguns exemples que han aparegut entre la documentació examinada.

Germans que es casen el mateix dia: el 22 de febrer de 1879 es casen Ramon Soler i Rovira, solter de 28 anys, amb Rosa Costa i Mas, soltera de 23 anys i de Tavèrnoles. El seu germà Joan, de 26 anys, amb la germana de la Rosa, la Josefa, de 25 anys. El 16 de gener de 1851, es casa l'hereu de Masjoan, Joan Masferrer i Barnils, amb Lluïsa Rierola i Molas, de la Vola. El mateix dia es casa la germana de l'hereu, M. Concepció, amb Joseph Rierola, germà de la Lluïsa.

D'altres ho fan per etapes: el 9 de juny de 1894 es casa Joan Vilacis i Surroca, solter de 24 anys, amb Dolors Subiranas i Ventura, de 24 anys i de Brunyola. El 20 d'abril de 1901 es casa Josep Vilacis i Surroca, solter de 26 anys, amb Francisca Subiranas i Ventura, de 23 anys i de Brunyola.

El cas de Ramon Clarà és un peculiar exemple de matrimonis entre vidus i de sororat:⁸ el 22 de gener de 1889, Ramon Clarà i Ginestet, fill de Roda de Ter i veí d'Espinelves, de 43 anys i vidu de Maria Verdaguier, es casa amb Josefa Coll i Coll, filla d'Osor, de 33 anys i vídua de Josep Garolera des de gener de 1888 i amb 2 fills. Posteriorment, el 2 de juliol de 1906, Ramon Clarà i Ginestet, de 64 anys, vidu de Maria Verdaguier i Josefa Coll i Coll, es casa amb Francisca Coll i Coll, de 52 anys, germana de l'anterior esposa.

I l'11 de juliol de 1907, Ramon Clarà i Ginestet, de 65 anys, vidu de Maria Verdaguier, Josefa Coll i Coll i Francisca Coll i Coll, es casa amb Maria Coll i Figueras,⁹ de 62 anys i vídua de Joan Xamani, d'Arbúcies.

2.2. Procedència dels contraents

Seguint amb l'anàlisi dels matrimonis celebrats també resulta interessant parlar de la procedència dels contraents.

Les dades numèriques i percentuals, resumides, són les següents:

8. Armand de Fluvià, en el seu llibre *A la recerca dels Avantpassats*, defineix el sistema de sororat, quan un vidu es casa amb la germana de la seva difunta esposa, cas en què és necessària la dispensa apostòlica. Però, en aquest cas, en cap dels matrimonis de Ramon Clarà s'ha mencionat dispensa expressa ni especial per a la seva celebració.

9. Desconeixem si és familiar d'alguna de les dones anteriors, però també podria ser el cas.

	Nombre matrimonis	% del total	% dels forasters
Total matrimonis celebrats	733		
Tots dos contraents del poble	195	27%	
Amb algun dels contraents forasters	538	74%	
Ambdós contraents forasters	125	17%	23%
Noi foraster	188	26%	35%
Noia forastera	225	31%	42%

Sovint quan es parla de moviments de població, mobilitat o migracions, ens vénen al cap imatges de grans desplaçaments de persones que recorren països sencers tot buscant un establiment definitiu. A vegades no es té en compte tot el gruix de persones que al llarg de la seva vida canvien de població i fins de comarca i que generació rere generació han contribuït a renovar el panorama familiar dels pobles.

El cas d'Espinelves palesa el dinamisme de la mobilitat poblacional en la societat rural. El desplaçament constant de població des de poblacions veïnes i des de llocs remots ens fa entendre com la manca de recursos i la constant recerca d'oportunitats comportava la mobilitat d'un nombre molt elevat de ciutadans entre pobles i viles.

Els nombres estadístics són prou evidents: tres de cada quatre matrimonis celebrats a la parròquia tenien, almenys, un dels contraents d'origen de fora d'Espinelves. En el 17% del total dels matrimonis, cap del dos nuvis no era fill del poble.

L'anàlisi més detallada de les dades ens condueix a classificar els motius de la presència de contraents forans en els matrimonis celebrats a Espinelves essencialment en tres categories diferents, podia tractar-se de:

Persones que s'incorporen als veïns del poble, per raó de matrimoni. Eren habitants d'altres poblacions abans de casar-se amb un veí d'Espinelves i venir-hi a viure.

Persones que ja eren habitants d'Espinelves, normalment per raons laborals, i es casaven, amb gent del poble o forastera, i s'hi establien.

I, finalment, correspondria a un grup més minoritari, gent que es desplaça i no s'estableix al poble més enllà d'una curta temporada.

2.3. Origen geogràfic dels contraents forans

Un cop identificat l'origen geogràfic dels contraents forans, i tal com era d'esperar, gairebé la totalitat de les persones que celebraven matrimoni a la parrò-

quia, i que no eren fills d'Espinelves, ho eren d'algun poble de les comarques veïnes. Com que sembla raonablement lògic que això fos així, ateses les vies de comunicació de l'època, es focalitza aquesta part en remarcar els punts geogràfics més llunyans i les persones que en provenien, encara que només representin un petit percentatge dels forasters que contreïen matrimoni al poble. Dels altres, els que provenen de més a prop, es presenta només un breu resum de les poblacions d'origen.

De les comarques veïnes de la Selva i Osona:

- Sant Hilari Sacalm, Viladrau i Arbúcies destaquen per sobre de totes les altres poblacions.
- St. Sadurní O., St. Andreu de Bancells, Vilanova de Sau i St. Pere de Castanyadell també hi van tenir una destacada contribució, d'acord amb la seva població.
- De Vic ciutat només hi arriben per casar-se dues noies: Antònia Aguilar el 1906 i Soledat Brunet el 1907.

D'altres comarques pròximes no hi ha registrada gaire presència, només mencionem:

- Del Gironès, el Bages, el Vallès, el Maresme i la Garrotxa, no arriben ni a la mitja dotzena de persones.
- De Barcelona ciutat hi ha tres noies que es casen amb noies del poble.
- Del Baix Llobregat tenim en Joseph Santaugini d'Abrera, que el 1819 es casa amb Marianna Serrabona de Tona i s'estableixen definitivament a Espinelves.
- De l'Anoia: de Calaf, la Margarida Vall es casa el 1838 amb Llorenç Vall de Riells i s'estableixen al poble. De Sta. Maria d'Igualada, Maria Camins es casa el 1839 amb Ramon Font i Pallarols d'Espinelves.

Finalment, de llocs més llunyans però amb una aportació prou destacable esmentem:

- Del Ripollès tenim l'aportació més significativa:
 - De Toses i des de 1824 cinc noies i cinc nois, tots carboners o filles de carboners, es casen a Espinelves, i gairebé tots s'hi estableixen. Són els Giralt, Giramé, Muntaner, Peipoch, Ribera i Estragués.
 - De St. Joan de les Abadesses era el mestre de l'escola, Joan Marco i Chehuet, quan es va casar el 1878 amb Teresa Rosquellas i Pahisa, d'Espinelves. No ens consta que s'hi establissin indefinidament.
 - De Nevà, Francisco Cosp i Bonada, el 1820, que es casa amb Margarida Cortina i Pujol de Tuixent, vídua.
 - De Campelles, Pere Vila i Prat, carboner, es casarà el 1788 amb Maria Boix d'Espinelves.

- De Fornells, el 1818, Josep Surroca i Casals, carboner.
- De l'Alt Urgell en ve l'aportació més nombrosa i més singular:
 - D'Alinyà arriben 8 noies i un sol noi. Tecla Solà és la primera persona que trobem d'aquest poble casada, el 1823, amb Ramon Planas. La segueixen Maria Sort i Andaldolla, casada el 1837 amb Vicenç Fornés; el 1839 Rita Piqué; el 1840 Margarida Roca; el 1849 Maria Balletbò i Sort i les germanes Isabel i Antònia Obiols i Andaldolla; el 1850 Joan Sort i Andaldolla, que també es casarà amb una noia Fornés, i finalment, el 1866, Martina Oro. Sembla haver-hi evidents lligams de parentiu entre ells.
 - De Fígols, Antònia Casals i Ubach el 1850 es casa amb el moliner d'Espinelves Anton Arboix. Abans, el 1840, Domingo Obiols, jornaler, i més tard, el 1860, Josep Finestres, carboner, es casaren i s'establiren al poble.
 - I, finalment, originaris de Lavansa-Tuixent,¹⁰ tenim l'arribada més nombrosa i, possiblement, la primera i origen de l'efecte «crida» de tota la comarca: dos nois i set noies. La primera de totes, i gairebé pionera en els moviments de tan llarga distància, és Margarida Cortina i Pujol, que el 1808 es casa amb Francisco Canals i Bach, d'Espinelves; el 1820, ja vídua, es casarà amb Francisco Cosp i Bonada, de Nevà. El 1821, Francisca Sarri i Calleró; 1825 Maria Cullell i Sarri i Francisca Bragulat i Canosa; el 1830, Francisco Collbatallé; el 1838, Joseph Horsas i Franch es casa amb Maria Rosquellas i Blasi, filla de l'hostaler. El 1839, Francisca Obiols i Casellas, i el 1849, Magdalena Augés i Vila. Cinquanta anys més tard, el 1894, trobem la que serà l'última noia d'aquesta zona, Margarida Arnau i Lluch, que es casa amb Josep Vila. Tots ells s'estableixen a Espinelves.¹¹
- De la Cerdanya són pocs els nois i noies que vénen a contraure matrimoni a Espinelves, es tracta dels següents quatre:
 - De Prullans, els germans Joan, Antònia i Maria Vergés i Sala es casen i s'estableixen al poble entre els anys 1827, 1828 i 1830.
 - De Puigcerdà, el 1874, Margarida Pons i Fornells.
 - Del Priorat, de Margalef, Salvador Masip i Domingo, serraller, el 1920 ve a casar-se amb Rosa Sala i Codinachs i sembla que no s'establiren al poble, ja que no ens consta cap altra dada d'ells.
 - D'Andorra, de «Las Caldas», el 1859 Matias Marfany i Santuró, carboner, es casa amb Maria Pallarols i Soler, no sembla que s'establissin gaire temps al poble.

10. Hem agrupat els municipis de la vall de Tuixent-Lavansa com un sol element geocultural en tractar-se d'una zona rural poc poblada i definida conjuntament.

11. Hi ha diversos aspectes interessants per aprofundir en aquestes migracions de noies de la vall de Tuixent-Lavansa fins a Espinelves: raons, vies establertes, tipus de relacions, l'efecte de les trentinaires...

Adonem-nos que les arribades de gent de les comarques més llunyanes estan emmarcades en el segle XIX, gairebé en tots els casos, i majoritàriament en la primera meitat, període en què Espinelves assoleix el nombre més elevat d'habitants, en part també gràcies a una remarcable aportació forana. Segurament l'arribada d'aquestes persones a Espinelves no es feia en un sol pas directament des del seu punt d'origen, llevat de casos molt concrets, ja que, la majoria, quan celebren el matrimoni ja són habitants d'Espinelves o de pobles veïns. Es pot dir que són migracions internes, tant de famílies senceres com de joves més capaços, que es mouen pel territori tot buscant treball i oportunitats.

La forta inestabilitat social de bona part del segle XIX no contribuïa al progrés de les àrees més febles econòmicament, que veien augmentar el seu empobriment i moltes famílies eren abocades a l'abandó de les seves terres.

La millora que experimenta el camp de la plana i la baixa muntanya, amb el consegüent increment de la demanda de mà d'obra, pot acollir una part de l'excedent de població d'altres contrades més desfavorides de muntanya.

3. Òbits

Hi ha enregistrats un total de 3.112 enterraments, que equivalen a defuncions al poble,¹² en el període de 1761 a 1936. Això dona una mitjana de 18 òbits per any. Del període comprès entre els anys 1852 i 1856 no hi ha dades perquè la documentació ha estat extraviada.

També hi ha unes 100 inscripcions de funerals. Hi ha rectors que des de 1780 fins a 1848, i sense donar més explicacions, van fer anotacions dels funerals que se celebraven per l'ànima de veïns del poble difunts, tant si morien a Espinelves com en altres poblacions.¹³ Són anotacions esporàdiques i sense continuïtat posterior a les dates indicades, probablement a causa d'algun canvi d'hàbits o d'instruccions dels rectors. D'aquest centenar, només una quarantena de registres especifica clarament el lloc on es produí l'òbit i per això s'ha optat per comptabilitzar-los juntament amb el conjunt d'enterraments.

En la taula O1 s'han ordenat cronològicament els enterraments i s'han calculat els recomptes anuals per obtenir la representació gràfica.

En la gràfica s'aprecia un comportament correlacionat amb el nombre d'habitants del poble, mostrant puntes en certs anys que presenten una especificitat pròpia, i que comentarem.

Els anys que presenten més mortalitat són: 1809, amb 77 enterraments; 1871, amb 57, i 1810, amb 50.

12. No ens ha quedat constància de les defuncions d'habitants d'Espinelves en altres indrets, com podrien ser l'Hospital de Vic, malgrat que hem sabut que n'hi havia, encara que poques. Exceptuant el breu període en què s'anoten funerals per a alguns dels difunts haguts fora del municipi.

13. Ve a tomb comentar el cas protagonitzat per Margarida Cortina, que l'1 de juliol de 1828, 4 dies després d'enterrar marit i fill, morts a l'Hospital de Vic, es fa dir uns oficis de funerals per la seva ànima amb quatre sacerdots, als quals ella mateixa assisteix, fa l'ofrena i dona la caritat acostumada. No sabem res més d'ella a Espinelves.

En tots els casos l'explicació resulta ben evident a partir dels mateixos documents: la Guerra del Francès va sacsejar amb virulència el poble d'Espinelves els anys 1809 i 1810.¹⁴ I l'any 1871 va viure una dramàtica epidèmia de verola que va matar infants i adults. Més endavant es detallen aquests fets.

Entre els anys amb més mortalitat apareix com una singularitat el 1764. L'explicació més simple passaria per suposar que es va produir algun tipus d'epidèmia de la qual no ens informa el rector, Fortunat Angelats, però sobre la qual ens ha deixat una reflexió:

«Son los muertos en dit any de 1764 ...38 ...26 cossos y 12 Albats... Se nota per cosa extra-ordinaria q. S.a. mes dels dits 38 morts enterrats en la pnt. Parr. han mort en lo Hospital de Vich, i fora de ell altres 10 cossos qs. junts suman 48. Y los nats en dit any son tantolament 14... Adorem los ocults secrets de la Divina Providencia...»

Els anys amb menys enterraments són el 1935 i el 1931, amb 3 defuncions, un valor que es troba molt per sota de la mitjana de 18 defuncions anuals. Gairebé tots els anys del segle XX estan per sota de la mitjana del període complet. Aquests valors no s'han d'atribuir només a la disminució de la població al poble, sinó segurament també a la millora de les condicions higienicosanitàries i a l'accés a les pràctiques mèdiques.

3.1. Edat de mort

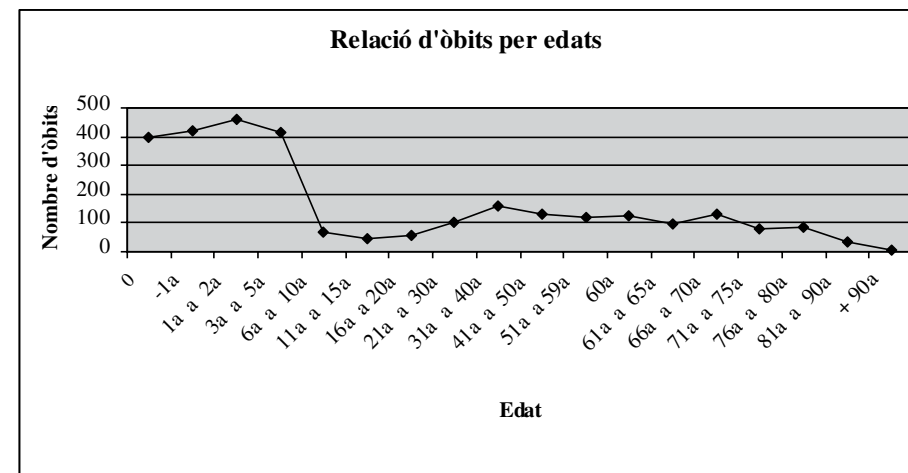
En la gran majoria dels casos el rector indica l'edat del difunt, encara que només sigui de forma aproximada. Moltes vegades anota «poc mes o menos», en referir-s'hi.

Amb aquesta informació ha estat elaborada la taula que indica les edats de mort dels espinelvençs, i la gràfica que l'acompanya.

	Nombre	% del total conegut
Òbits amb edat sense informar	184	
Total d'òbits amb edat coneguda	2.928	
Abans d'1 any	822	28%
D'1 a 10 anys	941	32%
De 10 a 20 anys	99	3%
De 20 a 60 anys	632	22%
Més de 60 anys	434	15%

14. La ciutat de Vic fou ocupada dues vegades per l'exèrcit francès entre 1809 i 1810. Hostalric fou assetjada cinc mesos i finalment fou assaltada el 1810. Les tropes d'un i altre exèrcit circulaven per les Guilleries camí de Girona, Vic, la costa...

El 60% dels nens de menys de 10 anys moren; la meitat dels quals ho fan abans de complir l'any de vida. S'observa un canvi de tendència a partir dels 5 anys, on la franja de 6 a 10 anys presenta un baix índex de mortalitat, potser més semblant al segment dels joves de 10 a 20 anys.

Hi ha casos de longevitat notable, encara que poc freqüents. Un total de 433 persones viuen més de 60 anys, 67 d'ells superen els 80 i 4 arriben a superar els 90. Pere Permanyer mor als 98 anys, el 30 de desembre de 1803; Pau Rovira i Vila mor als 97 anys, el 24 de gener de 1864; Joan Pallarols mor als 92 anys, el 13 de desembre de 1788; Pere Tortades i Roviradevall mor als 91 anys, el 25 de novembre de 1830; Rosa Cruells, Maria Permanyer i Barthomeu Aymerich moren als 90 anys. Amb més de 80 anys hi trobem 67 persones: 40 homes i 27 dones.

3.2. Causes de mortalitat

De les 3.112 defuncions registrades, només en 552 casos s'informa de la causa de la mort. Aquesta informació apareix d'una manera sistemàtica a partir de l'any 1900 i possiblement amb assistència d'un professional de la sanitat que ho certifica.¹⁵ Abans d'aquesta data només s'informava de la causa quan el rector ho creia oportú per la singularitat del cas.

Un problema que es presenta és la fiabilitat del diagnòstic del rector. La causa de mort que anota en la partida pot diferir de l'autèntic motiu de la mort del difunt enterrat: bé sigui per desconeixement dels procediments mèdics, per descuits, o bé per raons religioses o socials que facin convenient ocultar certes malalties o accidents.

15. A partir d'aquesta data es detecta l'ús d'un llenguatge més acadèmic a l'hora d'informar de la causa de mort del difunt en les partides. Fins aleshores, sovint, s'utilitzava la forma més popular per expressar la causa de mort, com per exemple: *enflemación/inflamación, lombrices, hinchazón, sofocación, tisis*.

Considerant tot l'anterior, s'han classificat les causes de mort,¹⁶ agrupant-les en categories que considerem útils per explicar alguns aspectes de la mortalitat a la població d'Espinelves d'aquest període:¹⁷ malalties, morts violentes, guerres i epidèmies.

El grup de malalties és el que conté més casos, com és d'esperar en un període tan llarg, ja que els casos excepcionals són només un petit percentatge del total. Les malalties més habituals com a causants de la mort, segons s'indica, són: endocarditis, apoplexia, hemorràgia cerebral, bronquitis, broncopneumònia, enteritis-enterocolitis, tuberculosi.

El total de casos de morts violentes no passa d'una trentena, però sorprèn la manera i els detalls com ho expliquen els rectors: ofegats, cremats, llamps, caigudes, violència... El trasbals i la commoció que devien causar en el conjunt de la població probablement en motiva les anotacions.

Un llamp mata, el 1778, Joseph Solanells, de mas Solanells, de 16 anys. El 1783, Vicenç Cantal de 27 anys. I el 1882, Miquela Masnou de 17 anys.

Moren ofegats («*asfixia por inmersión o sumersión*»): el 1777 Joan Espelt, «enquantrat afogat en la Riera passant la palanca de la Serra». El 1832 Rita Foch, «ofegada en un riu en un gran ayguat...». El 1887 Dolors Aymar i Creixans, de 2 anys. El 1895 Francisco Molist i Bancells, de 3 anys. I el 1921 Maria Serradesanferm i Serrat, de 10 anys.

Per causa d'accidents, cremats...: El 1777 Pere Pla, de 40 anys, «...mort de resultat de haver caygut de una alta alsina...». El 1775 «es troba mort en casa damunt del foch de la cuyna...» Joan Coll i Aubert, de 15 anys. El 1847, l'hereu de la Balma, Ramon Dachs i Balmas, de 63 anys, «...mort la nit anterior de resultas de haverlo cremat los lladres...».

El passatge de les guerres és remarcable per diversos aspectes, tant per la dolorosa mort de moltes persones, com pel document històric que representa. El segle XIX va veure diversos episodis de violència.

Tant la Guerra del Francès com les guerres carlines representen un moviment de tropes i una situació de violència que es va arrossegar per bona part del segle XIX. I Espinelves no en va quedar al marge. En les anotacions de l'arxiu parroquial poques vegades es fa esment, explícitament, d'una mort en circumstàncies bèl·liques, però hi ha comentaris addicionals en les partides que ens ho fan entendre clarament: enterrament de soldats, de ferits, i fins afusellaments.

A més de tots els comentaris que fan els rectors hi ha una altra dada prou evident que és l'augment desproporcionat de morts en anys de conflictes militars.

16. Segons les inscripcions, algunes de les causes de mort més habituals són «*inflamacion / enflamacion*» i «*muerite natural*», però no s'han comptabilitzat en aquesta estadística per ser poc informatives.

17. A grans trets, es tracta d'uns cinc-cents casos en què s'informa o es fan comentaris sobre el motiu de la mort del difunt, a tot estirar una cinquena part del total registrat. Els valors no són suficients per establir estimacions generals sobre les causes de mortalitat dels segles estudiats a Espinelves, però ens permeten millorar el coneixement sobre els nostres avantpassats.

En el període de la primera invasió francesa es passa d'una mitjana de 18 difunts anuals, a 77 i 50 defuncions en els anys 1809 i 1810, respectivament. Són els anys amb més enterraments de tot el període estudiat, i possiblement de tota la història de la població.

Examinant amb detall les dates dels enterraments, s'arriben a identificar els moments de màxima violència. El mes de juny de 1809 enterren 16 persones, 5 d'elles el mateix dia 20.

En els períodes de les guerres carlines també augmenten els enterraments (1835, 32 enterraments; 1838, 38; 1839, 29; 1849, 30), però no d'una manera tan notable com en els anys de l'ocupació francesa. Tampoc no hi ha als llibres comentaris addicionals que indueixin a pensar en episodis bèl·lics especialment cruentos. Exceptuant els afusellaments, dels quals no se n'havia donat cap cas fins ara.

Les estadístiques de mortalitat restringides als dos anys de la Guerra del Francès, detallant per segments d'edat, proporcionen la taula següent:

Segment d'edat de mort	1809	1810
Abans d'1 any	22	3
D'1 a 10 anys	2	6
De 10 a 20 anys	3	3
De 20 a 60 anys	29	14
Més de 60 anys	10	9
Sense informar	11	15
Total	77	50

Comparant, en termes percentuals, la taula anterior amb la dels valors mitjans, s'obté:

	Nombre total	% del total conegut	any 1809	any 1810
Òbits sense edat informada	184 (6%)		11 (17%)	15 (43%)
Total d'òbits amb edat coneguda	2.928		66	35
Abans d'1 any	822	28%	33%	8,6%
D'1 a 10 anys	941	32%	3%	17,1%
De 10 a 20 anys	99	3%	5%	8,6%
De 20 a 60 anys	632	22%	44%	40%
Més de 60 anys	434	15%	15%	25,7%

El primer que destaca és el gran nombre de difunts sense informació sobre l'edat, són més del 25% dels enterraments, ajuntant els dos anys. Podria explicar-se a causa d'un augment de població forana o de desconeguts, d'alguns dels quals no se'n sap ni el nom. Destaca també l'increment en la mort d'adults, la franja de 20 a 60 anys, molt per sobre de la mitjana, i que també podria explicar-se per la violència dels temps de guerra. La caiguda en la mortalitat infantil vindria a conseqüència de la caiguda de la natalitat.¹⁸

Els rectors han reflectit en les seves partides la violència en aquests anys de guerres. Ho il·lustren alguns exemples d'anotacions.

Domingo Mir fou enterrat el 18 de novembre de 1809, «de edat vint anys poch mes o menos ... era Micalet de la quinta companyia del Tercio de Puigcerdà son capità era Dn. Pere Gavanyach; era natural de la suffragania de Riu parroquia de la Pedra Bisbat de la Seu de Urgell...».

Un soldat, l'onze de novembre de 1809, «...qual segons senyals era del regiment de marinos, ... se ignora son nom, cognom y patria...».

El 30 de maig de 1810 «se dona sepultura sagrada al cadaver de un home expatriat anomenat Noguera...».

Jaume Espelt, enterrat el dia 15 de juny de 1810, «... de edat 25 anys poch mes o menos, qual en lo mateix dia trobaren mort, y se creu mori als nou del mateix mes: se creu per los indicis de la roba y altres senyals ser ell mateix...»

També se celebren funerals en els quals consten anotacions similars, aquests o altres anys: maig de 1816, per l'ànima de Ramon Boixeda, «...soldat ... qual se creu que morí en lo ataque que se dona per socorrer al Castell de Figueras, pues mai mes se ha sabut res de ell». Març de 1823, «...per la Anima d Joseph Masnou y Espelt soldat natural de esta parroquia quel se creu que mori en Tarragona en lo assalt que donaren los francesos quant se apoderaren de aquella ciutat en lo any 1811, pues may mes se ha sabut res de ell...».

La família Fornés pateix un any especialment dolorós amb 7 difunts adults, algun d'ells en circumstàncies molt dramàtiques: el juny de 1809 enterren Francisco Fornés i Planas, de 22 anys, «...qual lo trobaren mort en lo mateix dia, y segons se creu, morí als nou del mateix mes, per ser ja consumit y devorat de las bestias no se pot asegurar ser ell, pero segons los indicis se creu ser ell mateix...». El juny de 1809 «...se dona sepultura ecclesiastica a un panerat de ossos, quals se reculliren de un foch en la eixida de la casa de Vicens Fornes y se creu comunament que eran de Margarida Fornés, sa mare, a la qual se creu, que cremaren los gavaits en una invasio que feren en est terme...».

Els afusellaments es concentren en la dècada de 1830. Alguns són homes del poble, i altres de fora: el 27 octubre de 1836 és enterrat Hilari Pallarols i Masnou de 30 anys, d'Espinelves, casat i amb dos fills, afusellat el mateix dia. El 13 de març de 1837 és enterrat Josep Valldoriola, fill de Seva i marit d'Antònia Torta-

18. Ha estat indicat en el capítol corresponent que l'any 1810, amb 8 natalicis, era l'any amb menys baptismes de tot el període estudiat, que presenta una mitjana de 20 baptismes anuals.

dès, afusellat el mateix dia. El dia 7 de juny de 1838 fou enterrat Pere Riera de Centelles, «...fusillat lo mateix dia, havent antes ordenat testament, confessat i combregat».

L'epidèmia de verola de 1871 és l'única documentada, amb total certesa, en els llibres examinats. Potser el nombre total de difunts seria major si s'haguessin diagnosticat totes les morts correctament, però no es disposa d'altres evidències.

Amb efectes devastadors en una població tan petita, no només afectà els infants, sinó també adults, molts en edat reproductiva, cosa que va comprometre els índexs de natalitat a curt termini i, per tant, la població futura d'Espinelves.

Segment d'edat de mort	Any 1871	Morts per Verola
- Abans d'1 any	5	3
- D'1 a 10 anys	19	8
- De 10 a 20 anys	2	1
- De 20 a 60 anys	22	11
- Més de 60 anys	9	-
Total	57	23

Pràcticament la meitat de les defuncions d'aquest any foren causades per la verola.

Segons les indicacions del rector en els llibres sacramentals, cal emmarcar l'epidèmia entre els mesos de gener i abril.

La primera mort documentada es produeix el 12 de gener de 1871, Dolors Cortacans i Prat, d'un mes d'edat. I l'última, el dia 15 d'abril de 1871, Sadurní Arimany i Arcarons de 33 anys.

Famílies senceres es veuen afectades: Ramon Santaugini, de 33 anys, mor el 24 de febrer i el seu fill, Francesc Santaugini i Valls, de 4 anys, el 13 de març, el mateix dia que la seva mare, Maria Valls.

Ramon Molfulleda mor el 10 de març, la seva filla Rita Molfulleda mor el 12 de març. I els germans Maria i Josep Roquet i Sañer, de 5 anys i 4 mesos, tots dos moren el mes de març.

A més d'aquest singular any 1871, hi ha altres moments en què s'observen curts períodes de temps amb índexs inusualment elevats de mortalitat, així com casos de diversos difunts en la mateixa família agrupats en pocs dies de diferència. Podrien fer pensar en brots epidèmics de malalties infeccioses. Es coneixen episodis d'altres epidèmies a Osona i la Selva, però no disposem de dades que ens permetin relacionar-los amb aquests casos d'Espinelves.

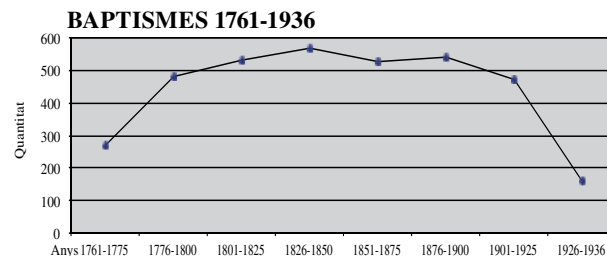
4. Cloenda

Amb aquest treball es mostra, si més no en part, el potencial informatiu dels arxius parroquials. En aquest cas, concretament, del de St. Vicenç d'Espinelles.

Per una banda proporcionen informació directa, en forma de comentaris o anotacions, sobre els esdeveniments singulars que els haurien motivat. I per l'altra permeten esbossar una imatge del conjunt social basada en les anàlisis estadístiques, demogràfiques i genealògiques que resulten del tractament de les dades obtingudes a partir del buidatge exhaustiu i rigorós dels documents.

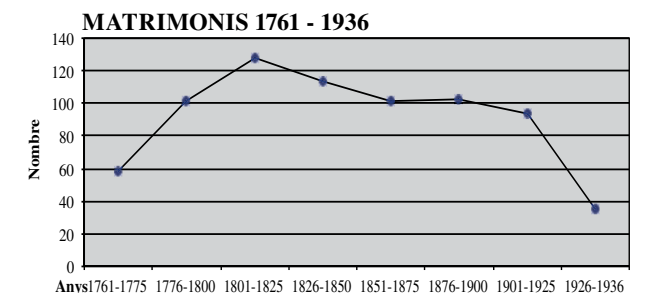
BAPTISMES 1761-1936, PER ANYS															
Any	Bapt.	Any	Bapt.	Any	Bapt.	Any	Bapt.	Any	Bapt.	Any	Bapt.	Any	Bapt.	Any	Bapt.
		1776	18	1801	19	1826	24	1851	22	1876	24	1901	22	1926	22
		1777	19	1802	29	1827	20	1852	26	1877	21	1902	14	1927	17
		1778	12	1803	16	1828	36	1853	18	1878	21	1903	20	1928	18
		1779	16	1804	21	1829	19	1854	22	1879	20	1904	10	1929	15
		1780	20	1805	26	1830	22	1855	14	1880	30	1905	26	1930	19
		1781	18	1806	25	1831	28	1856	27	1881	21	1906	13	1931	15
		1782	19	1807	19	1832	15	1857	14	1882	22	1907	17	1932	12
		1783	10	1808	20	1833	26	1858	13	1883	16	1908	21	1933	12
		1784	18	1809	29	1834	25	1859	20	1884	27	1909	17	1934	13
		1785	19	1810	8	1835	27	1860	13	1885	16	1910	22	1935	11
1761	23	1786	17	1811	27	1836	20	1861	17	1886	24	1911	15	1936	7
1762	21	1787	22	1812	15	1837	22	1862	21	1887	23	1912	18		
1763	19	1788	22	1813	16	1838	17	1863	15	1888	16	1913	12		
1764	14	1789	19	1814	18	1839	20	1864	26	1889	27	1914	23		
1765	13	1790	22	1815	18	1840	21	1865	27	1890	17	1915	19		
1766	18	1791	18	1816	24	1841	20	1866	27	1891	25	1916	18		
1767	12	1792	25	1817	20	1842	29	1867	26	1892	22	1917	24		
1768	20	1793	23	1818	18	1843	27	1868	18	1893	23	1918	18		
1769	18	1794	23	1819	24	1844	24	1869	28	1894	20	1919	18		
1770	14	1795	14	1820	25	1845	20	1870	26	1895	23	1920	21		
1771	19	1796	25	1821	28	1846	21	1871	16	1896	24	1921	27		
1772	17	1797	20	1822	17	1847	15	1872	28	1897	27	1922	21		
1773	25	1798	21	1823	19	1848	20	1873	20	1898	16	1923	23		
1774	20	1799	21	1824	22	1849	22	1874	23	1899	19	1924	16		
1775	17	1800	19	1825	28	1850	29	1875	20	1900	16	1925	18		
	270		480		531		569		527		540		473		161

anys	bapt.
1761-1775	270
1776-1800	480
1801-1825	531
1826-1850	569
1851-1875	527
1876-1900	540
1901-1925	473
1926-1936	161
	3551
Mitjana	20,29

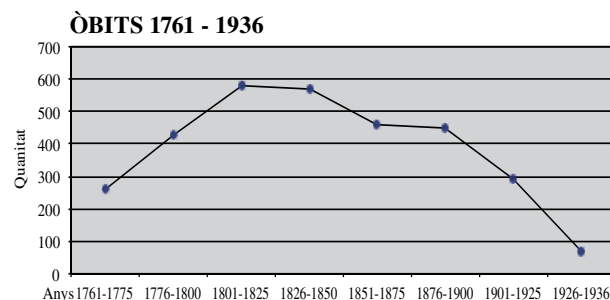
MATRIMONIS 1761 - 1936, PER ANYS															
Any	Nombre	Any	Nombre	Any	Nombre	Any	Nombre	Any	Nombre	Any	Nombre	Any	Nombre	Any	Nombre
		1776	4	1801	5	1826	2	1851	3	1876	6	1901	4	1926	5
		1777	4	1802	2	1827	4	1852	---	1877	2	1902	1	1927	5
		1778	2	1803	8	1828	7	1853	---	1878	3	1903	1	1928	4
		1779	5	1804	7	1829	1	1854	---	1879	5	1904	2	1929	4
		1780	3	1805	7	1830	10	1855	---	1880	3	1905	4	1930	---
		1781	4	1806	9	1831	4	1856	---	1881	2	1906	6	1931	3
		1782	2	1807	2	1832	3	1857	---	1882	5	1907	7	1932	3
		1783	2	1808	2	1833	1	1858	4	1883	4	1908	2	1933	2
		1784	4	1809	9	1834	2	1859	7	1884	9	1909	4	1934	4
		1785	7	1810	12	1835	---	1860	6	1885	2	1910	3	1935	1
1761	4	1786	2	1811	3	1836	2	1861	6	1886	7	1911	3	1936	4
1762	4	1787	2	1812	9	1837	6	1862	3	1887	4	1912	6		
1763	4	1788	2	1813	2	1838	4	1863	11	1888	3	1913	2		
1764	2	1789	7	1814	4	1839	13	1864	8	1889	3	1914	2		
1765	3	1790	8	1815	2	1840	5	1865	3	1890	3	1915	2		
1766	2	1791	5	1816	1	1841	6	1866	6	1891	4	1916	4		
1767	5	1792	9	1817	5	1842	3	1867	5	1892	3	1917	7		
1768	3	1793	2	1818	2	1843	4	1868	4	1893	8	1918	3		
1769	4	1794	5	1819	7	1844	2	1869	4	1894	5	1919	6		
1770	9	1795	2	1820	1	1845	---	1870	2	1895	8	1920	11		
1771	7	1796	4	1821	2	1846	6	1871	9	1896	3	1921	6		
1772	8	1797	6	1822	3	1847	4	1872	6	1897	4	1922	2		
1773	2	1798	1	1823	5	1848	5	1873	4	1898	3	1923	2		
1774	---	1799	6	1824	8	1849	9	1874	7	1899	---	1924	2		
1775	1	1800	3	1825	11	1850	11	1875	3	1900	3	1925	2		
	58		101		128		114		101		102		94		35

anys	matrimonis
1761-1775	58
1776-1800	101
1801-1825	128
1826-1850	114
1851-1875	101
1876-1900	102
1901-1925	94
1926-1936	35
	733
Mitjana	4,19

ÒBITS 1761 - 1936, PER ANYS															
Any	Òbits	Any	Òbits	Any	Òbits	Any	Òbits	Any	Òbits	Any	Òbits	Any	Òbits	Any	Òbits
		1776	15	1801	21	1826	23	1851	21	1876	19	1901	13	1926	8
		1777	15	1802	26	1827	17	1852	0	1877	16	1902	10	1927	9
		1778	13	1803	31	1828	20	1853	0	1878	27	1903	19	1928	8
		1779	17	1804	34	1829	18	1854	0	1879	18	1904	7	1929	7
		1780	17	1805	14	1830	24	1855	0	1880	25	1905	9	1930	5
		1781	19	1806	24	1831	24	1856	0	1881	14	1906	13	1931	3
		1782	17	1807	25	1832	23	1857	27	1882	23	1907	14	1932	8
		1783	23	1808	39	1833	30	1858	20	1883	15	1908	12	1933	5
		1784	14	1809	77	1834	27	1859	23	1884	11	1909	6	1934	7
		1785	11	1810	50	1835	32	1860	14	1885	23	1910	9	1935	3
1761	15	1786	19	1811	4	1836	23	1861	20	1886	16	1911	15	1936	7
1762	15	1787	17	1812	4	1837	28	1862	29	1887	28	1912	8		
1763	14	1788	20	1813	5	1838	38	1863	22	1888	15	1913	14		
1764	38	1789	17	1814	13	1839	29	1864	15	1889	21	1914	11		
1765	18	1790	14	1815	13	1840	14	1865	22	1890	21	1915	5		
1766	16	1791	11	1816	21	1841	16	1866	23	1891	17	1916	15		
1767	9	1792	17	1817	17	1842	27	1867	22	1892	19	1917	15		
1768	24	1793	11	1818	12	1843	19	1868	20	1893	16	1918	10		
1769	12	1794	23	1819	20	1844	24	1869	20	1894	18	1919	10		
1770	18	1795	22	1820	21	1845	17	1870	25	1895	14	1920	19		
1771	8	1796	17	1821	19	1846	14	1871	57	1896	11	1921	17		
1772	16	1797	17	1822	13	1847	15	1872	23	1897	16	1922	10		
1773	14	1798	32	1823	28	1848	16	1873	29	1898	9	1923	13		
1774	21	1799	20	1824	25	1849	30	1874	13	1899	19	1924	9		
1775	22	1800	12	1825	21	1850	24	1875	16	1900	16	1925	7		
	260		430		577		572		461		447		290		70

anys	obits
1761-1775	260
1776-1800	430
1801-1825	582
1826-1850	572
1851-1875	461
1876-1900	447
1901-1925	290
1926-1936	70
	3112
Mitjana	17,8

5. Bibliografia

- ALBAIGÉS, Josep Maria, *El gran llibre dels cognoms catalans*, Edicions 62, Barcelona 2005.
- FERRER I ALOS, Llorenç, *Pagesos, rabassaires i industrials a la Catalunya Central (segles XVIII-XIX)*. Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 1987.
- FLUVIÀ I ESCORÇA, Armand de, *A la recerca dels avantpassats*, Curial, Barcelona 1995.
- FRIGOLE I REIXACH, Joan, *Dones que anaven pel món: estudi etnogràfic de les trememtinaires de la vall de La Vansa i Tuixent*. Perifèria, num. 4, juliol 2006.
- GAJA I MOLIST, Esteve, *El Manlleu del segle XIX*, 1984.
- Gran Enciclopèdia Comarcal De Catalunya*, Enciclopèdia Catalana, Barcelona 1991.
- IZARD, Miquel, *Conèixer la història de Catalunya*, Ed. Vicens Vives, Barcelona, 1988.
- LLOBET, Salvador, *El medi i la vida al Montseny*, CSIC, Barcelona 1947- Granollers 1990.
- MOLINER PRADA, Antoni, *Catalunya contra Napoleó. La Guerra del Francès. 1808-1814*. Pagés editors. 2007.
- PLADEVALL I FONT, Antoni, «Notícies històriques d'Espinelles». Revista *Ausa*, vol. III-IV-VIII.
- RAMISA, Maties, *L'època de la Guerra del Francès : 1808-1814, dins, Osona i Catalunya al segle XIX*. Eumo editorial, Vic 1990.
- Revista Sapiens*, «Guia dels escenaris de la guerra del Francès a Catalunya». Generalitat de Catalunya, Dpt. de Cultura. Barcelona 2008.
- RODRÍGUEZ-PÉREZ, Enrique, *La població de Ciudad Rodrigo durante el período de 1871-1971*. Ajuntament de Ciudad Rodrigo.
- TARRADELL, Miquel i VV.AA. *Estructura social del camp català*. Ed. La Magrana, Barcelona, 1983.
- VILAR, Pierre, *Catalunya dins l'Espanya moderna*. Edicions 62. Barcelona 1966.
- ZARZOZO, Alfons, *La pràctica mèdica a la Catalunya rural del segle XVIII*. Tesi doctoral. Universitat Pompeu Fabra, Institut Universitari d'Història, Barcelona 2003.